

# Alliander Klimaatneutraal 2023

## CO<sub>2</sub> programma

voorheen: Energiemanagement programma

T.b.v. de CO<sub>2</sub>-prestatieladder (Nr. 3.B.2)

Versie 3.0

U vindt in dit document het Energiemanagement programma van Alliander voor 2015-2023, met als referentiejaar 2012.



# Inhoudsopgave

|  |    |
|--|----|
| <i>Energiemanagement programma</i> .....   | 1  |
| <i>Inhoudsopgave</i> .....   | 1  |
| <b>1. Introductie</b> .....  | 3  |
| <b>2. CO<sub>2</sub> voetafdruk en reductiemaatregelen</b> .....   | 4  |
| <b>2.1 CO<sub>2</sub>-uitstoot 2014 (referentie Jaarverslag 2014)</b> .....  | 4  |
| <b>Energiegebruik en CO<sub>2</sub> reductiemaatregelen</b> .....  | 4  |
| Vergroenen door duurzame energieopwek .....  | 5  |
| CO <sub>2</sub> -prestatieladder .....   | 5  |
| <b>3. Routekaart klimaat neutrale bedrijfsvoering 2023</b> .....   | 6  |
| <b>3.1 Doelstelling</b> .....  | 6  |
| <b>3.2 Achtergrond</b> .....   | 6  |
| <b>4. Potentiële reductiewegen</b> .....   | 8  |
| <b>5. CO<sub>2</sub>-sturing</b> .....   | 9  |
| <b>6. CO<sub>2</sub>-reductiemaatregelen</b> .....   | 10 |
| <b>6.1 Overzicht CO<sub>2</sub> reductiemaatregelen d.m.v. participatie in nieuwe duurzame energieopwekprojecten</b> ..... | 11 |
| <b>6.2 Overzicht CO<sub>2</sub> reductiemaatregelen afdeling Asset Management</b> .....                                    | 12 |
| <b>6.4 Overzicht CO<sub>2</sub> reductiemaatregelen afdeling Shared Services</b> .....                                     | 14 |
| <b>6.5 Reductiemaatregelen afdeling Klant en Markt</b> .....   | 15 |

# 1. Introductie

Alliander heeft een groot energieverbruik. Dit komt voornamelijk omdat Alliander ook verantwoordelijk is voor het energieverlies dat veroorzaakt wordt door het transport van elektriciteit (1,4 TWh) en gas voor ons deel van de transportnetten. Daarnaast wordt energie verbruikt voor mobiliteit en utiliteit. Dit document geeft weer hoe de energiestromen lopen en welke acties al zijn genomen, en welke nog uitgevoerd gaan worden voor 2023 om het energieverbruik en bijbehorende CO<sub>2</sub>-emissies te verminderen en te vergroenen.

Alliander wil hierbij haar verantwoordelijkheid nemen en bijdragen aan een schone en duurzame wereld voor nu en in de toekomst.

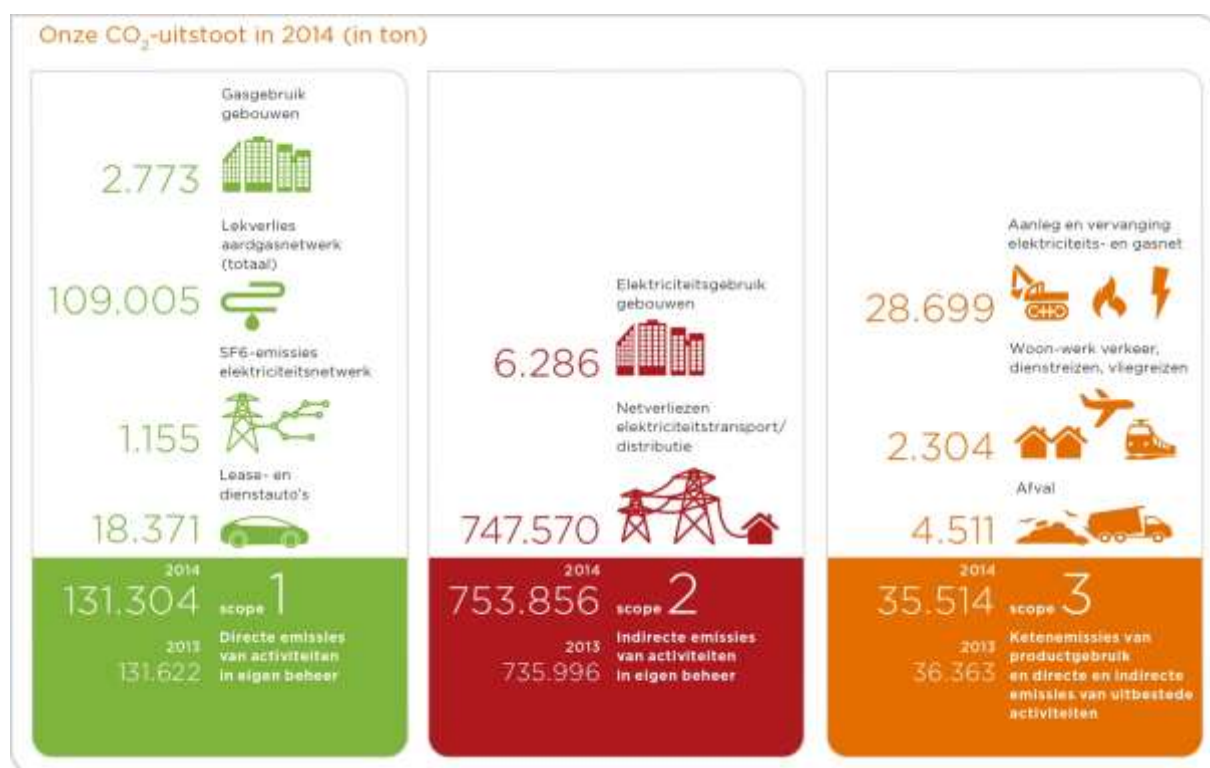
## 2. CO<sub>2</sub> voetafdruk en reductiemaatregelen

Alliander wil ondernemen op een verantwoorde manier. We zijn als netwerkbedrijf letterlijk verbonden met de maatschappij. Daarom investeren we in CO<sub>2</sub>-reductie.

### 2.1 CO<sub>2</sub>-uitstoot 2014 (referentie Jaarverslag 2014)

Alliander streeft naar een klimaatneutrale bedrijfsvoering in 2023, zie ook “DT Liander Maatschappelijk Presteren 2015”. Sinds 2010 volgen wij daarbij de ‘trias energetica’: eerst besparen, daarna duurzame energie gebruiken en als laatste fossiele brandstoffen zo efficiënt en effectief mogelijk gebruiken. In 2011 is besloten voorrang te geven aan besparing en duurzame opwek ten behoeve van ons eigen energiegebruik. Bij het duurzaam opwekken van elektriciteit is het voor Alliander van belang dat het leidt tot extra opwekcapaciteit in Nederland. Alliander gaat daarom terughoudend om met compensatie en garantie van oorsprong certificaten.

De volledige CO<sub>2</sub>-voetafdruk in 2014 is in de tabel hieronder weergegeven:



### Energiegebruik en CO<sub>2</sub> reductiemaatregelen

Ondanks uiteenlopende acties is onze CO<sub>2</sub>-uitstoot gestegen naar 921 kiloton<sup>1</sup>. Dit is 17 kiloton meer dan 2013, een stijging van 2%. Onze voetafdruk wordt voor 90% veroorzaakt door de netverliezen, die onder meer ontstaan bij het transporteren van elektriciteit en gas en jaarlijks

84 miljoen euro kosten. De voornaamste oorzaak van de toegenomen CO<sub>2</sub>-uitstoot is een administratieve verrekening bij onze klanten over de afgelopen twee jaar.

Behoudens deze verrekening zijn veel van onze emissies stabiel gebleven of licht gedaald. Zo is ons elektrisch wagenpark gegroeid naar circa 100 voertuigen. Bijzonder is de oplevering van een klimaatneutraal onderstation in Lochem, goed voor een reductie van 70 ton CO<sub>2</sub>. Veel van de genomen maatregelen zijn opschaalbaar.

Om het inzicht en de vergelijkbaarheid tussen netbeheerders te vergroten, hanteren wij vanaf 2014 een nieuwe sectorbrede methodiek voor het berekenen van onze CO<sub>2</sub>-impact. Dit houdt in dat onze doelstelling en resultaten volgens deze methodiek zijn herrekend.

Reductiemaatregelen die de afgelopen jaren doorgelopen zijn:

- Permanent programma opzoeken gaslekkages,
- Grijs gietijzer vervangingsprogramma
- Oplevering duurzaam onderstation Lochem
- Programma administratieve netverliezen, o.a. verminderen van fraude met 6% in 2014
- Bouwen van nieuw / gerenoveerd kantoor in Duiven: energiepositief en veel hergebruikte materialen
- Recycling van afval is gestegen in 2014 naar 90%.
- Groter aantal treinkilometers t.o.v. eigen kilometers. Medewerkers kiezen vaker en meer voor treinen ipv auto.

### **Vergroenen door duurzame energieopwek**

Alliander heeft een substantiële CO<sub>2</sub>-voetafdruk van circa 0,25 ton per elektriciteitsaansluiting van klanten. In 2014 hebben we een eerste contract getekend met een exploitant van een nieuw te bouwen windpark in Nederland. Door het kopen van deze duurzaam opgewekte energie via Garanties van Oorsprong zullen wij vanaf 2017 ongeveer 15% van onze CO<sub>2</sub>-uitstoot vergroenen. Hiermee is een eerste grote stap gezet om in 2023 klimaatneutraal te zijn. We zetten in op aanvullende contracten om het percentage omhoog te krijgen in de komende jaren. We verwachten dat meerdere infrabeheerders onze strategische keuze gaan volgen. Dit proberen we te stimuleren in de landelijke coalitie 'Groene Netten' die Alliander in 2014 heeft geïnitieerd.

Onze ambities vanuit Groene Netten zijn na te lezen in deze publicatie van MVO Nederland: [http://www.mvonderland.nl/system/files/media/36-39-p63-mvo\\_nederland.pdf](http://www.mvonderland.nl/system/files/media/36-39-p63-mvo_nederland.pdf)

### **CO<sub>2</sub>-prestatieladder**

Onze CO<sub>2</sub>-aanpak en werkwijze is extern getoetst aan de hand van de CO<sub>2</sub>-prestatieladder. Per 1 januari 2014 is Alliander wederom gecertificeerd op niveau 4 (5 is het hoogste niveau). De ladder laat zien hoe bedrijven omgaan met ambities op het gebied van CO<sub>2</sub> en geboekte resultaten. Steeds vaker wordt de CO<sub>2</sub>-certificering als voorwaarde gebruikt bij aanbestedingen. De ambitie van Alliander is om in 2015 door te groeien naar het hoogste niveau. Om dit te bereiken zullen we nog meer aandacht besteden aan keten-initiatieven om de uitstoot gezamenlijk verder terug te brengen. In 2014 hebben we een rondetafelgesprek over CO<sub>2</sub> georganiseerd met een aantal aannemers en maatschappelijke organisaties. Hieruit bleek hoe groot de behoefte is om regelmatig een open dialoog aan te gaan en kansen op te zoeken om samen reducties te realiseren. De belangrijkste conclusie is dat wederzijdse projectafspraken een grotere garantie geven op reductie in de keten

# 3. Routekaart klimaat neutrale bedrijfsvoering 2023

## 3.1 Doelstelling

Het doel van de Routekaart CO<sub>2</sub> is inzicht geven in de route naar klimaatneutraliteit in 2023, als vertrekpunt voor de Jaarplannen van de Bedrijfsonderdelen.

## 3.2 Achtergrond

### Aanleiding

- Hoge maatschappelijke noodzaak, gezien continue mondiale stijging van CO<sub>2</sub> in de atmosfeer (+30% sinds 1990);
- Alliander behoort tot de top-30 van grootste CO<sub>2</sub> emitters in Nederland;
- Effectieve reductie/vergroening is merkbaar in de statistieken van BV Nederland;
- Uitwerken van doelstelling CO<sub>2</sub>-emissies van Alliander voor lange termijn geeft interne focus en duidelijkheid naar stakeholders.
- Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) is een strategisch speerpunt van Alliander. Als grootste netwerkbedrijf van Nederland met 3,3 miljoen klanten voelen we ons, samen met al onze aandeelhouders, partners en medewerkers verantwoordelijk voor een betere samenleving.
- De Nederlandse overheid conformeert zich aan een CO<sub>2</sub> reductiedoelstelling van 20% minder CO<sub>2</sub> uitstoot en 14% duurzame energie opwekking tov. het totale energieverbruik in Nederland in 2020 tov. 1990.
- CO<sub>2</sub> uitstoot in onze atmosfeer zorgt –onder andere door de verbranding van fossiele brandstoffen- voor opwarming van de aarde.
- Alliander heeft meerdere Green Deals ondertekend t.b.v. CO<sub>2</sub> reductie (o.a. Green Deal Circulair Inkopen, met aandacht voor energie-reductie en grondstoffen)
- MVO is de norm. 95% van 's werelds 250 grootste bedrijven stuurt actief op MVO, waarbij klimaatimpact het belangrijkste thema is. Ook onze peers en partners staan niet stil en stakeholders eisen van ons een doordacht beleid teneinde onze klimaatimpact te reduceren.
- Bedrijfseconomisch en maatschappelijk rendement gaan hand in hand.

### Opgave en werkwijze

- Uitwerken van doelstelling CO<sub>2</sub>-emissies van Alliander (inclusief Endinet) richting 2023;
- CO<sub>2</sub> stuurgroepleden hebben ieder voor zich een voorlopige prognose uitgewerkt van het verloop van de voor hen relevante emissies naar 2023;
- In meerdere overleggen van de Stuurgroep zijn deze prognoses besproken en uitgedaagd;
- Prognostiseren blijft 'work-in-progress', waarbij meeste recente (technische) inzichten z.s.m. verwerkt worden. Ieder jaar is een ronde waarin de cijfers opnieuw bekeken worden en herzien waar relevant.

### Wat is ons corporate CO<sub>2</sub> beleid?

Alliander streeft naar een klimaatneutrale bedrijfsvoering in 2023. Dit is een ambitieuze doelstelling en onderscheidend ten opzichte van andere Nederlandse netwerkbedrijven. De **trias energetica**-prioritering staat centraal. Dit houdt in dat Alliander energie gaat besparen,

energie duurzaam op wil wekken (waar mogelijk), en mogelijk gericht duurzame stroom gaat inkopen. Reduceren staat voorop.

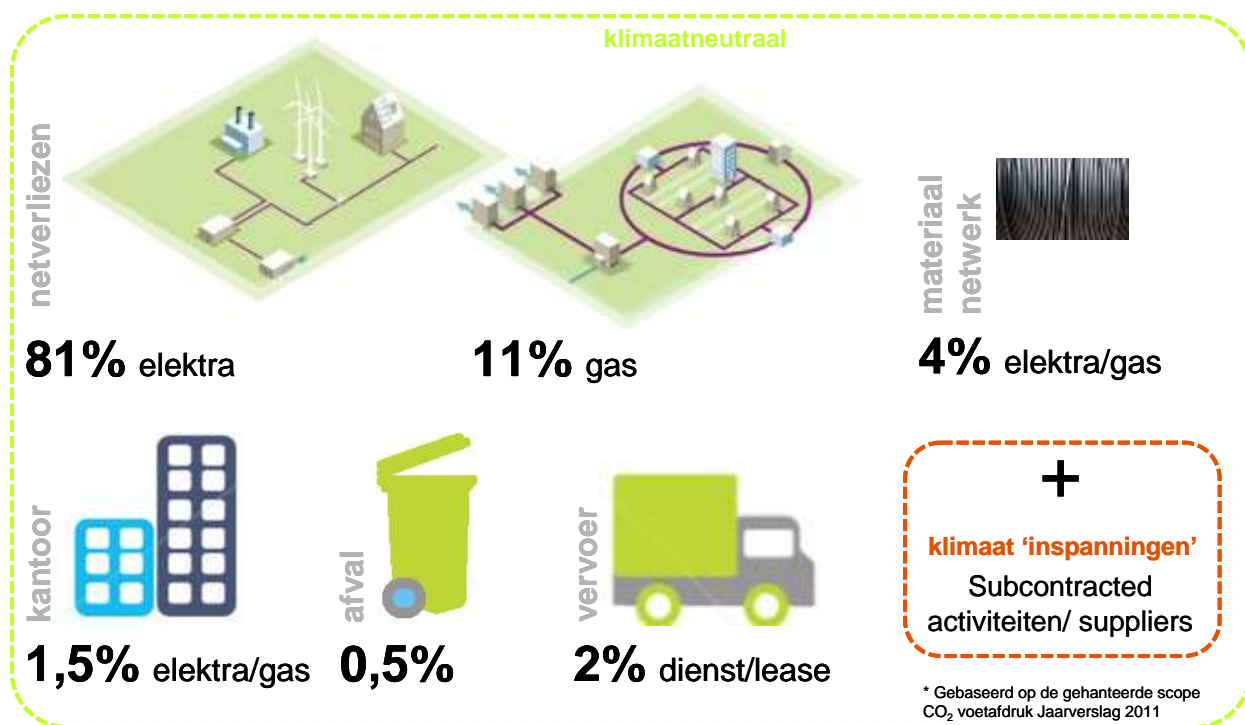
### Wat is klimaatneutraal?

Klimaatneutraal betekent dat de Alliander processen (scope 1&2: onze kernactiviteit (transport gas/electra), onze ondersteunende bedrijfsvoering processen (kantoren, vervoer, IT) ) niet bijdragen aan klimaatverandering. Scope 3, onze ketenemissies, vallen buiten deze ambitie, conform alle andere grote bedrijven die klimaatneutraliteit nastreven.

Echter, Alliander is ook actief in projecten en acties om reductie van uitstoot in de keten te bewerkstelligen, door ook reductie bij leveranciers en afvalverwerkers pro-actief te volgen en zelfs verplicht te maken in ons inkoop beleid. Onze MVI contracten (Maatschappelijk Verantwoorde Inkoop) geven in veel gevallen invulling aan concrete reductie doelen van leveranciers, welke minimaal iedere 2 jaar door Alliander worden gecheckt en ge-update.

### Wat is onze CO<sub>2</sub> impact?

De CO<sub>2</sub> voetafdruk van Alliander is ongeveer onderverdeeld als volgt:



# 4. Potentiële reductiewegen

Alliander heeft 3 reductiewegen gedefinieerd en prioriteit gegeven. De CO<sub>2</sub>-reducerende maatregelen zullen uitgevoerd worden naar deze prioriteitstelling. Dit houdt in dat in eerste instantie ingezet wordt op feitelijke CO<sub>2</sub> reductie door onze core business op een efficiëntere en effectievere manier uit te voeren. Vervolgens wordt voorrang gegeven aan duurzame opwek ten behoeve van ons eigen energiegebruik. Bij het duurzaam opwekken van elektriciteit is het voor Alliander van belang dat het leidt tot extra opwekcapaciteit in Nederland. In 2011 zijn we gestart met een verkenning naar de wijze waarop Alliander, binnen het huidige reguleringskader, zijn CO<sub>2</sub>-uitstoot via duurzame opwek kan en mag vergroenen. Als laatste optie is de mogelijkheid open gehouden om middels power purchasing agreements kracht achter de in onze regio opgewekte (nieuwe) duurzame energie-opwekking te zetten. De voorkeur gaat ernaar uit om dit te combineren met deelname in hetzelfde project. Alliander gaat terughoudend om met compensatie en garantie van oorsprong certificaten.

## Doelen Alliander

- Reductieplannen zijn afgezet tegen de 'duurzame opwek-strategie', zoals belegd bij de Afdeling Energiebalans.
- Onze opwekstrategie richt zich op directe verbinding tussen investering en *additionele* duurzame opwek-capaciteit.
- Op basis van besproken reductiemaatregelen en het meest optimistische opwekscenario, is klimaatneutraliteit op zijn vroegst in 2023 te realiseren.
- 'Streven naar klimaatneutraliteit 2023' is opgenomen als inspirerende lange termijn doelstelling door de Raad van Bestuur in 2014 (reeds vermeld in jaarverslag; besluit RvB d.d. juni 2014)

| 1. Reductie  | 2. Duurzame energie opwekking   | 3. Power purchasing agreement  |
|--|---|--|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• Dat deel van de CO<sub>2</sub> uitstoot waarbij feitelijke reductie economisch rendabel en haalbaar is (binnen planperiode).</li> <li>• Voor dit deel zal Alliander een bijdrage leveren aan klimaatneutraliteit door het nemen van feitelijke CO<sub>2</sub> reductie maatregelen.</li> <li>• Op dit deel kan Alliander zichzelf onderscheiden in het nationaal debat omtrent duurzaamheid (Green Deal), in haar externe verantwoording (richting stakeholders) en ten opzichte van haar peers.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Alliander zet in op het realiseren van (zelf) opgewekte duurzame stroom. Dit levert politiek-juridische, economische én technische uitdagingen op, maar de ambitie is er zodra het reguleringskader het toelaat. Het is op dit moment moeilijk om het reductiepotentieel (tot 2015) realistisch in kaart te brengen i.v.m. vele onzekerheden.</li> <li>• Bij actualisering van deze routekaart wordt (jaarlijks) bezien in hoeverre duurzame opwek concreet gaat bijdragen aan CO<sub>2</sub> reductie.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Dat deel van de CO<sub>2</sub> uitstoot waarbij feitelijke reductie niet rendabel is ofwel buiten de invloedssfeer van Alliander ligt.</li> <li>• Voor dit deel zal Alliander een bijdrage leveren aan klimaatneutraliteit door de inkoop van stroom met Power Purchasing Agreements (voorstel: wind/zon, herkomst Nederland). Dit zal waar mogelijk plaatsvinden in combinatie met participatie duurzame energie opwek met positieve toets op <i>additionaliteit</i>.</li> </ul> |



# 5. CO<sub>2</sub>-sturing

Tot en met 2014 is de monitoring en sturing op CO<sub>2</sub> uitstoot uitgevoerd door de afdeling MVO, met ondersteuning vanuit een data analist van Finance.

Eind 2014 is de CO<sub>2</sub>-sturing overgedragen aan de afdeling finance & control welke de monitoring en sturing vanaf 2015 overneemt. Hierbij worden data-eigenaren per dossier en onderdeel aangewezen en worden alle data-uitvragen standaard meegenomen in de MBR (maandelijkse business rapportages aan de RvB) en kwartaalrapportages aan de RvB. Hiermee is de inbreng van data nog verder gewaarborgd en zullen de verantwoordelijke data-eigenaren per afdeling ook zelf worden aangesproken op het geven van interpretatie bij geleverde data. Dit zal de finance verantwoordelijke ontlasten, en geeft beter inzicht in de huidige situatie, de successen en de uitdagingen per dossier. Zo kan concreter gestuurd worden.

Dit sturingssysteem elimineert zo veel mogelijk externe variabelen en laat de daadwerkelijke performance zien qua CO<sub>2</sub>-reductie. Ondanks dat finance & control de sturing heeft overgenomen, treed afdeling MVO regelmatig op als waakhond om te bepalen of er wel voldoende actie wordt ondernemen.

Sinds 2012 is door MVO het initiatief genomen om een CO<sub>2</sub>-stuurgroep in te richten. Deze stuurgroep is in 2014 herijkt, en de RvB heeft aangegeven verantwoordelijke directeurs aanwezig te willen zien in plaats van experts. Het doel van de stuurgroep is: gezamenlijk beleid bespreken en vernieuwen, doelen stellen en monitoring en acties aansturen.

Op basis hiervan nemen zitting in de stuurgroep de verantwoordelijke directeurs en managers vanuit:

- Assetmanagement Innovatie voor reductieprogramma's technisch netverlies
- Energiebalans voor administratieve netverliezen
- Finance verantwoordelijke vanuit Corporate Control
- Shared Services, afdeling verantwoordelijk voor gebouwen, mobiliteit, en algemene diensten
- MVO als coördinator en gesprekspartner richting de RvB en de CEO.

# 6. CO<sub>2</sub>-reductiemaatregelen

Dit hoofdstuk geeft weer welke CO<sub>2</sub>-reductiemaatregelen reeds genomen zijn, of nog op de planning staan tot 2023. Het betreft een overzicht van de bedrijfsonderdelen waarvoor dit materieel is (de bedrijfsonderdelen die hier het meeste invloed op uit kunnen oefenen). Daarnaast is het goed om te vermelden dat dit overzicht niet volledig is, maar dat de voornaamste acties zijn vermeld.

In het bijgevoegde excel bestand (prognose 2015-2023) vindt u de aannames en concrete acties terug, op basis waarvan de grafieken zijn gemaakt in dit document.

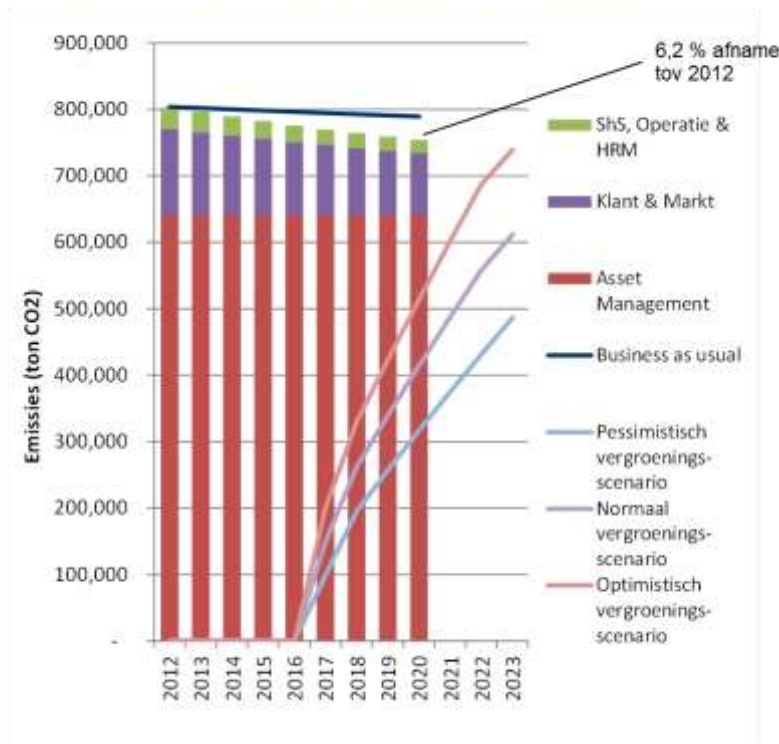
Onderstaande grafiek is gebaseerd op de oude methodiek, die tot 2014 is gebruikt, namelijk de transportbalans. Voor het jaarverslag 2014 is de omrekening al wel gebruikt, naar 921 kton.

Onderstaande grafiek is opgesteld in 2014 en zal vanaf 2015 opnieuw worden berekend met de nieuwe methodiek.

Echter de trends zullen zich op deze wijze wel voortzetten.

De grafiek laat zien dat in 2023 het optimistisch vergroenings-scenario de dalende lijn van uitstoot ongeveer zal kruisen. Het eerdere doel van klimaatneutraal in 2020 is hiermee opgeschoven naar 2023.

## Verloop reductie versus participaties duurzame opwek



### Afbakening:

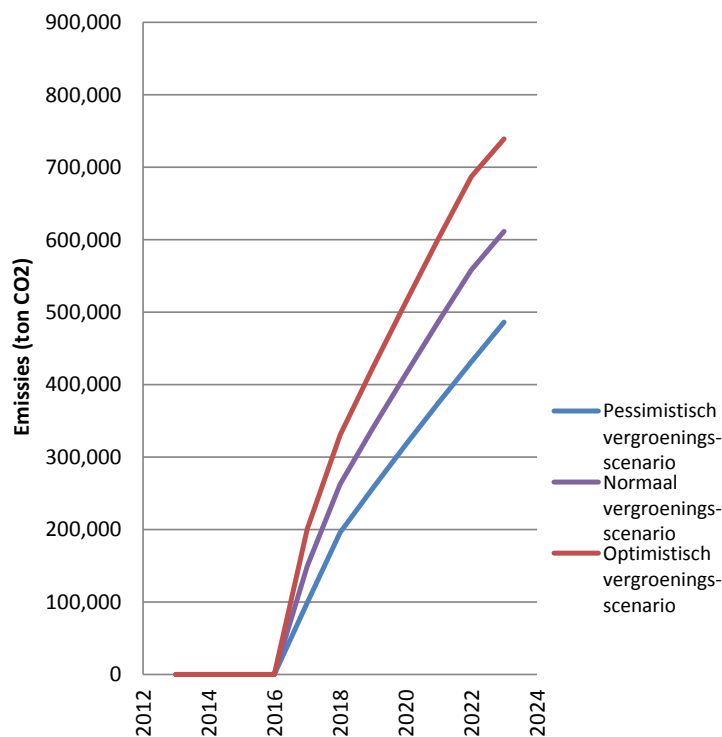
Het overzicht heeft enkel betrekking tot de peiler "verantwoorde bedrijfsvoering van Alliander". De reductiemaatregelen binnen de bedrijfsgrenzen van Alliander vallen binnen deze scope.

Onderstaande overzichten geven de bestaande initiatieven weer die al in gang gezet zijn, of nog voor 2023 gestart worden. De geschatte resultaten geven weer wat de geschatte CO<sub>2</sub>-reductie is in 2014 en de volgende jaren.

## 6.1 Overzicht CO<sub>2</sub> reductiemaatregelen d.m.v. participatie in nieuwe duurzame energieopwekprojecten

Alliander is actief op zoek naar investeringsmogelijkheden in duurzame energieopwekking. Eerste participatie in windpark levert vanaf 2017 vergroening van netverliezen. Zie onderstaande grafiek voor een pessimistisch, optimistisch en normaal scenario.

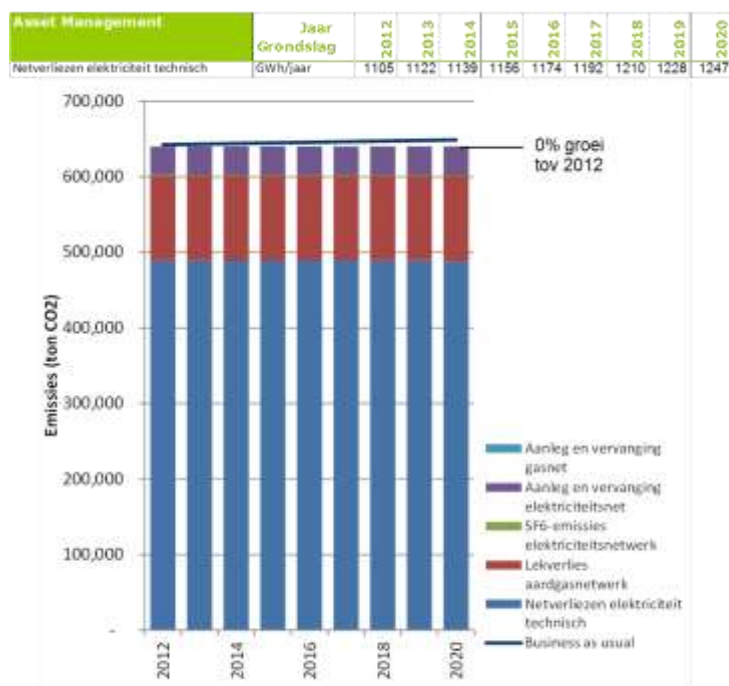
In 2014 is zoals eerder ook benoemd het eerste contract getekend voor nieuwe, additionele duurzame opwek, dit zal 15% van onze footprint vergroenen vanaf 2017. Daarnaast lopen ook andere initiatieven om verdere contracten te sluiten en meer te vergroenen in de komende jaren.



## 6.2 Overzicht CO2 reductiemaatregelen afdeling Asset Management

De afdeling Asset Management is momenteel alle reductiemaatregelen op gedetailleerd niveau aan het uitzoeken. Asset Management richt zich vooral op het efficiënter maken van de netten en daarmee dus minder CO<sub>2</sub> uit te stoten.

De acties zoals voorgenumen in 2012 zullen voortduren:



### Uitgangspunten:

- Jaarlijkse groei het elektriciteitsverbruik met 1,8% (bepaald op basis van eigen historie 1995-2012, ECN referentieraming 2020 en TenneT prognose)
- AM streeft naar reductie, maar wil deze eerst goed kwantificeren.
- Voor dit moment is de nullijn (0% groei tov 2012) aangehouden op basis van de volgende reductiemaatregelen:
  - Vervangen grijs gietijzer
  - Toepassen dynamisch drukmngt
  - Overgang naar 20 kV
- Meer reductiekansen gaan komen uit het programma Duurzaam Asset Management (zie bijlage). Uitwerking en toepassing vraagt investeringsruimte voor gecontroleerde experimenten.

### Voorgestelde KPI:

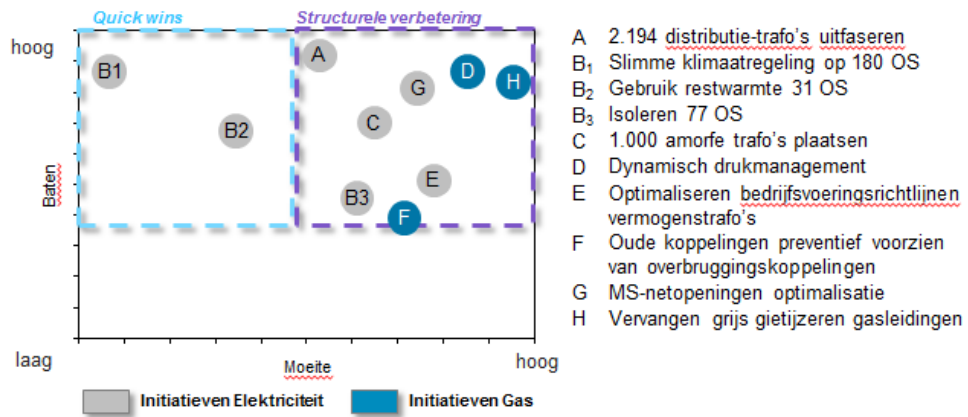
- E: netverlies/ getransporteerde volume (%)
- E: absolute omvang netverlies (kWh)
- G: CO<sub>2-eq</sub> emissies per km gasleiding (in 2013 wordt een andere methode voor bepaling van de lekverliezen gasnet onderzocht)

Daarnaast is in 2014 een extra reductie programma goedgekeurd voor technisch netverlies door de Raad van bestuur.

Hiermee wordt 2 miljoen euro op jaar vrijgemaakt voor reductie van 20kton in periode 2015-2019. In 2015 zal een uitgebreid programma worden neergezet hoe deze maatregelen te realiseren en in te bedden in de uitvoeringsorganisatie.

De meest kansrijke reductie-maatregelen zijn als volgt (zie onderstaande grafiek), en deze worden momenteel onderzocht op praktische haalbaarheid en gedetailleerde inschatting van kosten en baten.

## 10 meest kansrijke reductie maatregelen



- A 2.194 distributie-trafo's uitsfaseren
- B<sub>1</sub> Slimme klimaatregeling op 180 OS
- B<sub>2</sub> Gebruik restwarmte 31 OS
- B<sub>3</sub> Isoleren 77 OS
- C 1.000 amorfe trafo's plaatsen
- D Dynamisch drukmanagement
- E Optimaliseren bedrijfsvoeringsrichtlijnen vermogenstrafo's
- F Oude koppelingen preventief voorzien van overbruggingskoppelingen
- G MS-netopeningen optimalisatie
- H Vervangen grijs gietijzeren gasleidingen

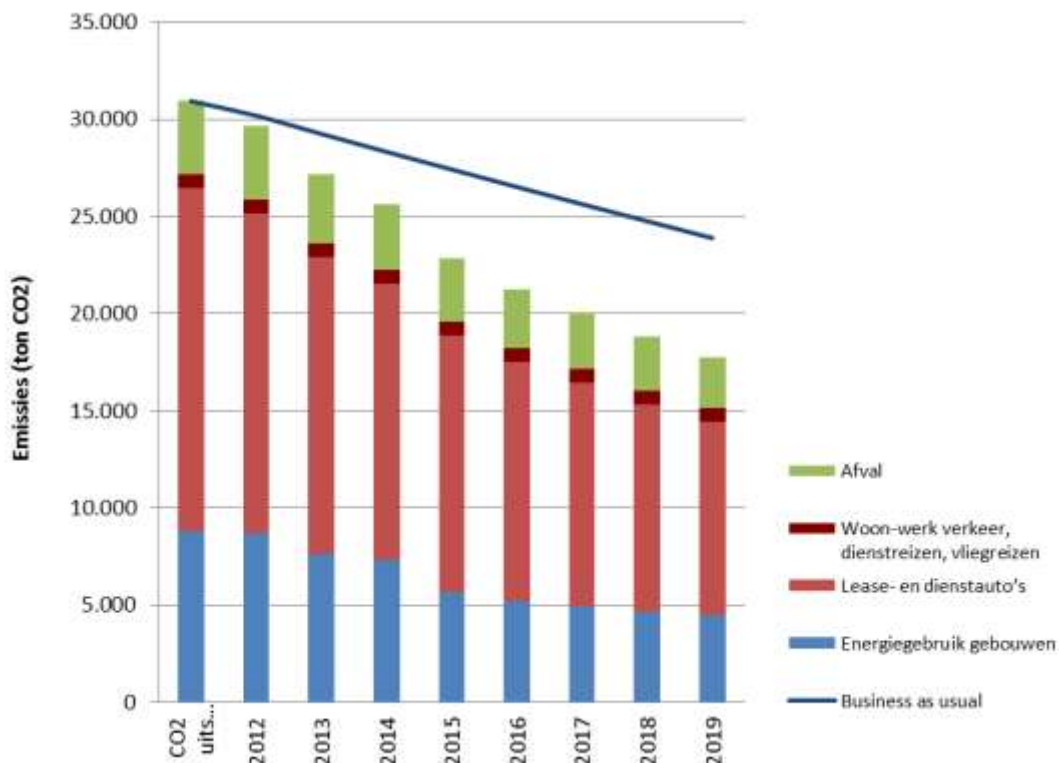
## 6.4 Overzicht CO2 reductiemaatregelen afdeling Shared Services

Hieronder zijn de schattingen op dossiers van huisvesting (energiegebruik van gebouwen) en mobiliteit en afval egeven. Onderstaande grafiek is opgesteld in 2014, waarbij in 2015 een nieuwe ijking zal plaatsvinden.

Op gebied van huisvesting zullen enkele grote verbeteringen een jaar naar achter schuiven door het later opleveren van nieuwe huisvesting in Duiven en renovatie Arnhem Bellevue en het nieuwe gebouw op Amsterdam Spaklerweg.

De aangescherpte lease-regeling zal de komende jaren ook de uitstoot van lease-auto's doen verminderen. Daarnaast worden meer kilometers met de trein afgelegd. Ook bij dienst-auto's zal het programma "Minder, slimmer, groener" doorgaan, waarbij focus is op kleinere bussen, zuinigere bussen en meer monteurs per bus waar mogelijk op klussen. Hiertoe is een doel van -30% in 2020 (t.o.v. 2012) opgenomen.

Op het gebied van afval blijft ook een daling doorgaan, waarbij gescheiden inzamelen van kantoorafval ook helpt bij hoger percentage recycling. Daarnaast is een groot programma "Circulariteit" gestart, waarbij meerdere mogelijkheden van hergebruik en hogere vormen van recycling (of upcycling) toepasbaar zijn op grondstoffen uit de assets en netten. Dit zal ook bijdragen aan vermindering van CO<sub>2</sub> uitstoot, vooral in onze voor- en achterkant van de keten. Zo levert gerecycled aluminium bijvoorbeeld een -90% reductie op in uitstoot t.o.v. het mijnen van nieuw aluminium.

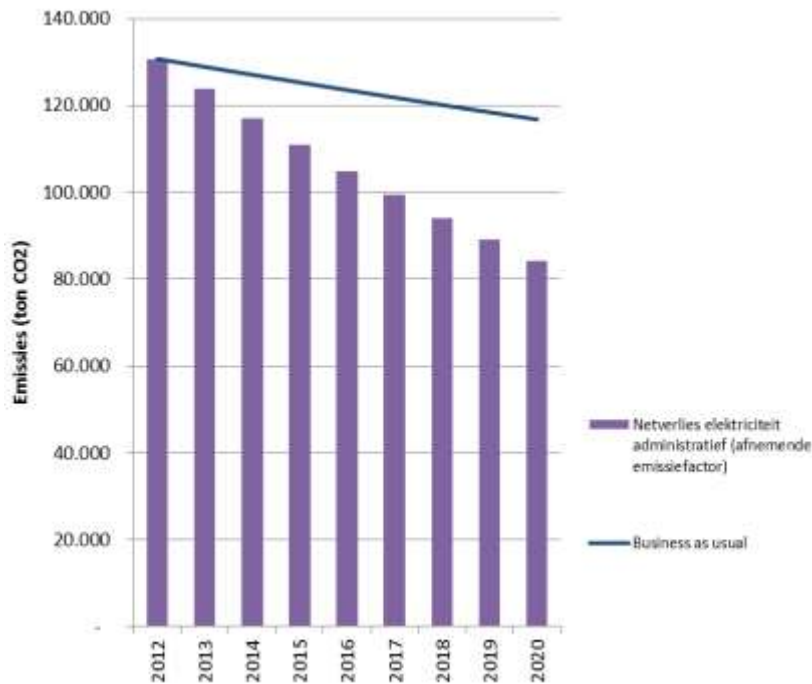


## 6.5 Reductiemaatregelen afdeling Klant en Markt

De afdeling Klant & Markt is verantwoordelijk voor de inkoop van netverliezen en is verantwoordelijk voor de reductie van administratieve netverliezen inclusief fraude, leegstand en marktfacilitering.

Voor de komende jaren is de afname van fraude een groot aandachtspunt. Hierbij wordt op structurele wijze samengewerkt met politie-teams. Op leegstand hebben we grote uitdagingen omdat door de nieuwe wet Stroom de leveranciers klanten eerder kunnen afsluiten wanneer zich er problemen voordoen. Dit heeft in 2014 de leegstand verhoogd. Alsnog doet Alliander er alles aan om de hoeveelheid leegstand te verkleinen en zo snel mogelijk betaling te koppelen aan het opleveren van energie-aansluitingen.

Klant & Markt zal in 2015 een herijking doen op onderstaande grafiek uit 2014.



De belangrijkste issues in administratieve netverliezen worden hieronder weergegeven:

| Proces                 | Issue   |
|------------------------|---|
| Fraude                 | Verbruik bij frauderende klanten                        |
| Leegstand              | Uithuizing zonder inhuizing                             |
|                        | Warm opleveren  |
|                        | Einde levering  |
|                        | Factureren voor- en tussenliggend verbruik*             |
| Marktfacilitering (MF) | Vershil gealloceerd verbruik en gedistribueerd verbruik |
|                        | Slechte kwaliteit meterstanden                          |
|                        | Onjuiste bepaling van verbruik                          |